

S Ł O W O

Wilno, Wtorek 4-go marca 1924 r.

PRENUMERATA miesięczna z dostarczeniem do domu oraz z przesyłką pocztową mk. 5000000 zagranicę 10000000. Konto czkowe w Pocztovej Kasie Oszczędnościowej Nr. 80.259.
Cena pojedynczego N-ru 250000 mr.

Redakcja i administracja Ad. Mickiewicza 4. Tel. 228, otwarta od 9 do 3. Tel. drukarni 262.

CENA OGŁOSZEN Wiersz milimetry jednonaszpaltowy na str. 2-iej i 3-iej 200000 mk., za tekstem 100000 marek. Najmniejsze ogłoszenie 1000000 mk. — Każda nowa podwyżka taryfy obowiązuje wszystkie ogłoszenia od dnia zmiany cen bez uprzedniego zawiadomienia.
W nr. świątecznych o 25 proc. drożej

Dnia 2 Marca 1924 r. zmarła w Warszawie

Wanda Gizbert-Studnicka

w wieku lat 49

długoletnia pracownica oświaty tajnej i bojownicza
Niepodległości Polski

Pozostałej rodzinie wyrazy głębokiego współczucia
składa Redakcja i Wydawcy „Słowa“

Konstytucja łotewska.

Naród, świeżo narodzony, nieposiadający warstw wyższych własnych, lecz obco-narodowe, słabsze liczebnie, ale społecznie względnie silne, może wytworzyć państwo, oparte na kompromisie klas i narodowości a będące organem, potęgającym kulturę i produkcję kraju, może też wytworzyć państwo ultra demokratyczne, oparte na zasadzie liczby, nie zaś jakości, będące organem podziału bogactw bez odpowiedniego uwzględnienia interesów produkcji. Łotwa wybrała tę ostatnią możliwość.

Na zasadzie liczby, na zasadzie powszechnego, równego, proporcjonalnego prawa wyborczego zwołana została konstytuanta łotewska. Uchwalono, że Łotwa jest niepodległą republiką demokratyczną.

Sejm jest obierany na trzy lata. Każdy obywatel Łotwy powyżej lat 21 bez różnicy płci posiada prawo wyborcze.

Konstytucja łotewska nie mówi o wyborach proporcjonalnych i o głosowaniu z listy. Ta forma wyborcza została uchwalona przez ustawę wyborczą, może więc ulec zmianie uchwałą zwykłej większości, jak każda inna ustawa. Wybory z listy na Łotwie różnią się od wyborów z listy w Polsce, mniej ograniczają realizację woli wyborcy. W Polsce nazwisko jednego kandydata może figurować nie więcej, jak, na jednej liście; ustawa wyborcza łotewska nie zna tego ograniczenia, daje więcej szans człowiekowi, mającemu zwolenników w różnych partiach, ale niezwiązanemu ściśle z żadną, co bezwarunkowo wpływa dodatnio na skład sejmu. Według ustawy wyborczej polskiej obliczają się głosy, jakie zostały złożone na każdą listę, według ustawy łotewskiej na każdego kandydata. Według ustawy wyborczej polskiej wyborca nie ma prawa zmienić porządku kandydatów na liście, wykreślić z listy nazwiska niepożądanego kandydata, łotewska na to pozwala. Wpływa to dodatnio na skład sejmu, umożliwiając wejście doń bardziej wybitnym jednostkom.

System ów ma pewne ujemne konsekwencje dla mniejszości narodowościowych, gdyż umożliwia wywieranie wpływu większości łotewskiej na przedstawicielstwa mniejszości. Grupa polityczna łotewska bierze na swą listę najodpowiedniejszego dla Łotwy z kandydatów listy mniejszości i ten, chociażby był na dalszym miejscu, ma częstokroć więcej szans wejścia do sejmu, niż najbardziej pożądanego kandydata owej mniejszości.

Sejm łotewski, ciało jednoizbowe, jest głównym organem państwa. Sejm obiera prezydenta rzeczywistego na lat trzy.

Ta sama osoba nie może być dłużym prezydentem, niż sześć lat z kolei.

Prezydent nie ma prawa rozwiązania sejmu, lecz może wnieść tylko propozycję rozwiązania sejmu, owa propozycja idzie na referendum, t. j. na głosowanie wszystkich obywateli, uprawnionych do głosowania. Jeżeli większością głosów propozycja prezydenta co do rozwiązania sejmu będzie uchwaloną, sejm ulega roz-

wiązaniu i następują nowe wybory, które muszą odbyć się w ciągu dwóch miesięcy od czasu rozwiązania.

Rozwiązanie sejmu według konstytucji polskiej, w danej sprawie wzorującej się na francuskiej, uzależnione jest od zgody senatu. Wobec jednoizbowości ciała prawodawczego na Łotwie rozwiązanie sejmu można byłoby pozostawić wyłącznie uznaniu prezydenta, jak to czyni konstytucja fińska. Ale konstytucja łotewska wołała w tej sprawie ograniczyć władzę prezydenta i wprowadza referendum, od którego wyniku zależy albo rozwiązanie sejmu, albo dymisja prezydenta.

Prezydent Łotwy nie posiada prawa niezatwierdzenia uchwalonej przez sejm ustawy, może tylko odroczyć jej ogłoszenie na dwa miesiące i w tym czasie poddać ją referendum.

Referendum na Łotwie może nastąpić nie tylko na żądanie prezydenta, ale i na żądanie jednej trzeciej członków sejmu lub dziesiątej części wyborców.

Nie mogą być postawione na referendum: budżet, pożyczki, podatki, ustawa celna, taryfy kolejowe, służba wojskowa, wypowiedzenie wojny, rozpoczęcie kroków nieprzyjacielskich, zawarcie pokoju, wprowadzenie i zniesienie stanu wojennego, mobilizacja i demobilizacja, traktaty zagraniczne.

Prezydent posiada inicjatywę prawodawczą.

Prezydent mianuje ministrów, lecz są oni odpowiedzialni przed sejmem i podają się do dymisji w razie nieuzyskania większości.

Prezydent reprezentuje państwo nazewnątrz i na mocy decyzji sejmu ratyfikuje traktaty i wypowiada wojnę.

Wszystkie siły militarne kraju podlegają prezydentowi, on mianuje wodza naczelnego podczas wojny.

Prezydent posiada prawo łaski dla przestępców już osądzonych.

Z postanowieniami konstytucji rząd łotewski nie zawsze się rzuca i daje im dowolną interpretację, jeżeli nie odpowiadają jego posunięciom politycznym. Charakterystycznym przykładem tego jest sprawa referendum z powodu odebrania od protestantów i oddania katolikom Jakobikirche.

Rząd łotewski pragnie zlotewszczyć kościół katolicki w państwie. W katolickiej Łatgalii Łotysze stanowią de facto mniejszość, wśród katolików w wielu miejscowościach nie są wcale reprezentowani. Łotwinizacja kościoła przyczyniłaby się do łotwinizacji ludności katolickiej. Stolica biskupia mieści się obecnie w Angonie, w powiecie dyneburskim. Rząd łotewski pragnie przenieść ową stolicę do Rygi; minister Mejerowicz twierdził, że bez tego nie da się utrzymać Łatgalii. Budowanie katedry dla biskupa wymagałoby znacznych środków, zamiast więc budowy nowej katedry, rząd łotewski postanowił odebrać Jakobikirche od protestantów i oddać ją katolikom, motywując tem, że była to niegdyś świątynia katolicka. Chrześcijaństwo zostało wprowadzone do kraju w XIII

stuleciu, protestantyzm w XVI stuleciu. Wszystkie więc dawne świątynie były najpierw katolickie, następnie protestanckie, jeżeli więc powracać katolikom, to co było pierwotnie katolickiem, należałoby odebrać większość świątyń rzymskich, ozmęby się sprzeciwiła ludność Rygi, w ogromnej większości protestancka.

W 1582 r. Jakobikirche była zwrócona katolikom przez Stefana Batorego, wywołało to w 1585 r. zaburzenie, mające na celu odebranie kościoła od katolików i zwrócenie protestantom. Od XVII stulecia świątynia ta nieprzerwanie była protestancką. Rząd łotewski przeprowadził przez Sejm latem 1923 r. oddanie tej świątyni katolikom. Nie było to trudne, gdyż znajdowała się w rękach protestantów nie łotewskich, lecz niemieckich.

Protestanci jednak zbrali 150 podpisów, domagających się tu referendum. Sprawa, oddana pod referendum, uzyskała 200 tys. głosów. Przeciwnicy zwrotu wydali odezwę niebrania udziału w referendum. Prezydent republiki zdecydował, że gdy Łotwa ma 900.000 wyborców, a przeciw oddaniu oświadczyło się 200.000, zaliczywszy więc wszystkich, co nie głosowali, do zwolenników uchwały sejmowej, uważa sprawę za upadłą na referendum. Jest to widoczne naciąganie, gdyż w referendum nigdy nie bierze udziału tak duża liczba głosujących jak przy wyborach, a i tam abstynencja wynosi około 20 proc.

Konstytucja łotewska jest bezwarunkowo demokratyczną i tę jej cechę wysuwała delegacja łotewska w Lidze Narodów dla uzyskania zwolnienia od formalnych zobowiązań zachowania praw mniejszości narodowych. Tymczasem demokratyczność konstytucji łotewskiej ma źródło w antagonizmie Łotyszów względem mniejszości narodowych, które w chwili powstania państwa łotewskiego górowały nad pierwiastkiem łotewskim społecznie i gospodarczo. Demokratyczność konstytucji nie jest bynajmniej gwarancją rządów wolnościowych. Łotwę bynajmniej nie cechuje wolność polityczna.

Stany wyjątkowe, „ochrona“ na wzór rosyjskiej, są regulatorami życia politycznego Łotwy.

Żadnej gwarancji od dowolnych aresztowań nie wprowadziło to państwo.

Wolność zgromadzeń jest bardzo ograniczona: zgromadzenia wymagają poprzedniego meldowania i odbywają się przy asyście policji. Prasa jest skrepowana. Na wydawnictwo gazet trzeba otrzymać odpowiednią koncesję, nie zaś tylko zameldować władzom, jak w Polsce. Gazety mogą być zawieszane drogą administracyjną i redaktorowie mogą być więzieni bez sądu na mocy rozporządzenia administracyjnego. We wrześniu 1923 r., podczas mego pobytu w Rydze, został osadzony w więzieniu redaktor pisma „Latwija Sargs“ za artykuł: „Co dała Łotwie niepodległość?“, uskarżający się na wysokie podatki i na korupcję administracji.

Młode państwo łotewskie pod względem korupcji przewyższa dawną Rosję carską.

10/XI 1923 r. referat W. Zamu-

RADA Spółki Akcyjnej Etan

wyraża głębokie spólcucie

p. Abramowi Kawenokiemu

Dyrektorowi Spółki

z powodu śmierci szwagra Jego

S. P.

Maksa Swirskiego

ZAWIADOMIENIE.

Administracja przypomina, że czas odnowić prenumeratę na miesiąc Marzec.

Równocześnie uprasza Sz. prenumeratorów zalegających w opłacie o łaskawe uregulowanie należności.

Wszystkim prenumeratom, którzy nie odnowią prenumeraty, wysyłanie pisma będzie bez w a r u n k o w o wstrzymane.

Pieniądze można wpłacać za pośrednictwem Pocztovej Kasy Oszczędnościowej Nr. 80259 na rachunek Wydawnictwa „SŁOWO“

Administrator gazety „SŁOWO“

(—) St. Grabowski.

eli o rezultatach rewizji w ministerstwie zaopatrzenia wykazał, że jedenaście kontraktów z firmami było dokonanych na niekorzyść rządu, że wskutek występnej działalności urzędników ministerstwa zaopatrywania i ministerstwa skarbu (Brucker i Sirmans) państwo poniosło przeszło 30 milionów rub. straty.

Na dowód przedstawiono:

1) Kopję umowy z Kutiskorem, który dostarczył dla armji szyneli i odzieży lichej a droższej od cen rynkowych.

Udowodniono, że Kutisker dostarczał dla armji konserwy, które okazały się niemożliwymi do użycia.

Przy kupnie partii sieni państwo straciło 30 milionów rubli.

Łotewski przedstawiciel w Ameryce Osol ostrzegł rząd przed zawarciem umowy z firmą, która nie ma własnego lokalu biurowego. Rząd zapłacił tej firmie 450 tys. dolarów, z tych 210 tys. dol. udało się uratować, resztę zaś utracono.

Ważnym źródłem korupcji na Łotwie jest reforma agrarna: członkowie konstytuandy, wpływowi politycy łotewscy, różni urzędnicy administracyjni—wzrostko to jeden przed drugim na wysięgi pragnie się przy niej obłowić i uzyskać dla siebie centrum majątku, młyn, lub inne przedsiębiorstwo, funkcjonujące na wsi i konfiskowane w imię reformy agrarnej.

Stanisław Kambuła, sekretarz konstytuandy, otrzymał młyn Michała Beniśławskiego z Uszulmujży; za ów młyn dostał następnie 500 t. rubli łotewskich.

Jeden z przywódców S. D. łotewskiej, poeta Rejnais, otrzymał na własność Stockmanshof z majątku Dorben br. Medema. Zona jego, skromnie mianująca się Aspazja—wille w Majorenhofie.

Książdz Franciszek Trasun, przywódca chrześcijańskiego związku chłopskiego, dostał centrum Uszulmujży, skąd wyrzucił dziedzica.

Dygnitarz łotewski, Franciszek Kemps — majątek Zwierdzin Prószynskich; Józef Kinzel — centrum Kaikuny; Kotan, poseł na sejm — ogród owocowy w majątku Kierbedziowej—Dłużne.

Piotr Zadzwiński, były prezes zarządu powiatowego rzeżyckiego, — sad owocowy w Liksnie.

Gryszan, jeden z przywódców Łotyszów łatgalskich, otrzymał młyn w Kamieńcu Reuttów. Obawiając się, że słynny młyn mu odbiorą, podpisał i wziął premję asekuracyjną.

Działacz łotewski Pabierz otrzymał dom mieszkalny w Arendolu. Nie mamy pełnej listy urzędników, dygnitarzy i wpływowych polityków łotewskich, którzy obłowili się przy reformie agrarnej.

Podaliśmy nazwiska powyższe jako dotyczące się majątków znanych ogólnie, a świadczące o objawie bardzo upowszechnionej korupcji.

Na wyższych stanowiskach spotykamy urzędników, którzy dawniej zajmowali b. podrzędne stanowiska, np. Borsin, naczelnik Łatgalji w 1920 i 1921 r., był przed wojną pisarzem gminnym, w okresie wojny był burmistrzem Libawy z nominacji okupantów niemieckich. Jego wrogosć względem Polaków wyniosła go na stanowisko naczelnika Łatgalji. Do spraw Łatgalji wysuwają wrogów Polaków i reguły już, jak dyrektor departamentu do spraw Łatgalji w ministerjum rolnictwa Kinzel.

Organy niższe administracji łotewskiej składają się przeważnie z byłych komisarzy bolszewickich, ludzi o bardzo marnym poziomie duchowym. Smelters, obecny członek zarządu szkolnego w Rzeżycy, był członkiem „sowietów“ za czasów komunistów. Jan Lajsun, burmistrz w Rzeżycy, był to pisarz „prystawa“ (asesora policji) za czasów carskich, a komisarz za czasów bolszewickich. Dla przeprowadzenia reformy rolnej wzięto z początku niektórych fachowców, np. w Rzeżycy pracował w charakterze kierownika reformy rolnej Ballod, fachowy agronom, wychowaniec Petrowsko Razumowskiej akademji, niebawem został jednak usunięty i na jego miejsce mianowany Berzilo, SD, zwykły pół-inteligentny agitator partyjny.

Na wyższych stanowiskach, dyrektorów departamentów do spraw rolnych, nie utrzymali się fachowcy, posiadający zrozumienie niebezpieczeństw gospodarczych łotewskiej reformy rolnej. Stanowiska te zostały objęte przez zacietrzewionych polityków, ludzi bez skrupułów, łowiących ryby w mętnej wodzie.

Monopol łubiany dawał Łotwie znaczne dochody. Otóż obecnie ma być zniesiony i zaprowadzona centralna łubiana, towarzystwo akcyjne, którego założycielami są: były minister skarbu Kalning i szereg wpływowych dygnitarzy łotewskich. Ludzie ci chcą uprzywatnić dochody publiczne.

Montesquieu twierdził, iż zasada republiki jest cnota. Twierdzenie o tyle słuszne, że republika dla dobrego funkcjonowania wymaga istotnie wysokiego poziomu etycznego. Lecz ustroj ów nie przyczynia się do wytwarzania tego poziomu; odgrywają w nim rolę wybitną ludzie, świeżo wzbogaceni, właśnie przez nie liczenie się z etyką. Naród więc, nie posiadający znacznego nagromadzenia kapitału moralnego, rzadzi się źle przy ustroju republikańskim. Łotwa dostarcza dowodów.

Władysław Studnicki.

WILEŃSKI BANK ROLNICO-PRZEMYSŁOWY

Ad. Mickiewicza 17

Wielka 73

Przyjmuje wpłaty na akcje Banku Polskiego i udziela na zakup tych akcji bezprocentowe pożyczki do dnia 30 marca r. b.

przyjmuje wkłady, otwiera rachunki bieżące oraz udziela kredytów w efektywnych walutach zagranicznych i RUBLACH ŻŁOTYCH

Przebieg obchodu

ku czci Szymona Konarskiego.

Punktualnie o 9¹⁵ w zapełnionej świątyni na Zawalnej rozpoczęło się uroczyste nabożeństwo, przeplatane piękną muzyką, śpiewem i modlitwą. Związka kwartet, wykonujący nieśmiertelne arcydzieło Szopena „Marsz żałobny”, przyczynił się do wywołania podniosłego nastroju, jaki cechował cały przebieg uroczystości.

Władze wojskowe i cywilne reprezentowane były w osobach Delegata Romana, Kuratora Gasiorowskiego, prof. Ehrenkreutz, Ruszczyca, generałów Griebusza i Rumbla, obecni są weterani, widzieli senatorów Limanowskiego i Krzyżanowskiego. Około 11 g. nastąpiło odsłonięcie tablicy z czarnego marmuru, na której złotymi literami widniało imię Konarskiego i daty jego życia. Odsłonięciem hymnu narodowego „Boże coś Polskę”, zakończyła się część kościelna uroczystości i tłumy pośpieszyły na Pohulankę, przy dźwiękach muzyki wojskowej, towarzyszącej honorowej kompanii.

Dzień był równie słoneczny, równie iskrzył się srebrem śniegu jak w ów czas... przed laty 85, gdy tą samą drogą wieszono złotowłosego męczennika na miejsce ostatniej karni. Tłumy tylko były wtedy znacznie większe, bowiem dla umarłych mało jest wdzięczności wśród żywych...

Na wzgórzu, przy ulicy Wróblej, szary głaz polny snaczy miejsce stracenia. Długo i kwicielecie przemawia kapelan ks. Szefer, Superintendent ks. M. Jastrzębski odmówił „Ojcze nasz”, poczem przemawiają delegaci: z Kongresówki Del. Kółka polnolegionistów skierowującego; poseł Kelm; Kurator Synod p. W. Czyż i p. Izycki - Herman, w serdecznych słowach charakteryzują działalność Szymona Konarskiego, reformatora, działacza, patrioty i męczennika sprawy narodowej. Przy dźwiękach pieśni narodowych, odegranych przez orkiestrę, zebrani opuszczają pamiątkowe wzgórze.

O 2 g. wiec w Heljosie: przemawia sędziwy senator Limanowski i postowie.

O 4¹⁵ obchód w Lutni: „Trzy zjednoczone chóry: Lutni, Miłośników Pieśni i Seminarjum nauczycielskiego wykonują: Gaude mater Polonia, Standary polskie w Kremli, i Jeszcze Polska nie zginęła, w sposób chlubnie świadczący o wysiłkach artystycznych powyższych zespołów.

Fragment z dramatu S. Gosztyńskiego *Szymon Konarski*, odegrany starannie przez p. Jaroszewską, Vorbrodta (Konarski), Kurnakowicza i Ostaszewskiego, zawiera opowiadanie o straceniu Zawiszy i przemówienie młodzieńczego Ko-

narskiego. Nie wiele więc, dla szerszej publiczności, zawiera wspomnienie o bohaterze z 38 roku.

Przebieg obchodu odczytał prof. H. Mościckiego że nie słyszeliśmy tłumy osób, a tylko dość nielicznie zebrana w Lutni publiczność, niech żałują wszyscy, którzy woleli w owe popołudnie spędzić czas na bezmyślnych five'ach, niż doznać wrażeń wartościowych i szlachetnych. Prof. Mościcki, prócz zasług naukowych, rozporządza szczerze talentem literackim i głosem, który z niego czyni pierwszorzędnego prelegenta. W swych przemówieniach, w których wytworna i doskonała forma łączy się z umiejętnie zestawioną treścią, umie wzruszać, porwać i trzymać słuchaczy w napięciu duszy, niezwykłym zaiste. Gdy w roku 1916, za okupacji niemieckiej, miał w Warszawie cykl odczytów, (powtórzonych sześć razy przy tłumach słuchaczy), pod tytułem *125 lat niewoli naszej*, słyhać było niejednokrotnie płacz na sali, gdy trafiający do sera głos profesora Mościckiego z głębokim wzruszeniem opowiadał dzieje męczeństwa. I wczoraj, w ustach tego doskonałego znawcy naszej historii porzoblorowej, postać Konarskiego, jego psychika, jego przeżycia i ewolucja na tle epoki, uplastyczniała się znakomicie.

To też długobrzmiące eklaski były dowodem uznania publiczności. Dowiedzieliśmy się przy sposobności, że prof. Mościcki opracuje obszerny żywot Szymona Konarskiego na tle epoki, gdyż nie posiadamy, po za książeczką Dr. Zahorskiego i świeżo wysiłą nakładem synodu ewangelicko reformowanego w Wilnie broszurą prof. Mościckiego, żadnej obszerniejszej biografii nieopolskiego działacza. Odegranie na zakończenie sceny więziennej z Dziadów, nie różniło się niczem od dawniejszych przedstawień i wywołało odpowiednio dodatnie wrażenie.

H. E.

Uwaga. Kilka uwag odnośnie do obchodu i Komitetu urządzającego. Ten obchód narodowy z chwilą opuszczenia murów świątyni powinien być mieć charakter ogólny. Brak duchowieństwa katolickiego przy odkryciu kamienia. Wszak duchowni innych wyznań biorą zwykle udział w polskich uroczystościach narodowych. Dowiedzieliśmy się, że do dostojników kościoła kat. nie były przysłane zaproszenia (?) Za mało były najwidoczniej starania Komitetu obchodowego w kierunku spopularyzowania i agitacji, gdyż tak na Pohulankę, jak i w Lutni, było osób względnie niewiele. Skandalicznym zaś wprost widokiem, był jeden, jedyny wieniec... Kółka skierowującego! A Wilno? A gdzie młodzież uniwersytecka, (Polonia) tylko przysłała swą delegację w pełnej formie?

Gdzież szkoła młodzież, instytucje, rozmaite związki i kółka? Nikt nie pomyślał o tem, by skromną „jedliną” uczcić pamięć bohatera.

Czy zabrakło choiny? A może... tyle jej zużyto na dekoracje sal balowych! Wrażenie w każdym razie przykre i wstyd...

przez Magistrat. Wywołuje to łatwo zrozumiałe oburzenie wśród publiczności bardziej kulturalnej, zaś przyzwyczajonej do brutalności, której aż nadto dość mamy.

KRONIKA

WTOREK	4 Dnia	Wschód g. 6 m. 24
Kazimierzak.	Jutro	Zachód g. 5 m. 14
Adriana M.		

WILEŃSKA.

(1) **Władomości kościelne.** Dziś dn. 4 marca, w Bazylice Wileńskiej odbędzie się ku czci św. Kazimierza uroczyste nabożeństwo, Sumę celebrować J. E. ks. biskup sufragan Michalkiewicz.

W środę o godz. 9¹⁵ odbędzie się nabożeństwo popielcowe.

W czwartek, piątek i sobotę odbędzie się czterdziestogodzinowe nabożeństwo. Początek o godz. 6 rano koniec o godz. 6¹⁵.

Komisarjat Rządu komunikuje, że dzisiaj wszystkie urzędy państwowe i biura będą nieczynne. Sklepy zamknięte będą do godz. 12-tej, poczem mogą być otwarte sklepy z napojami wysokokomem zamknięte być muszą w ciągu całego dnia.

(2) **Opłaty rejestrowe.** Z dn. 1 marca weszło w życie rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dn. 25 lutego 1924 r. w przedmiocie stosowania zlotego do opłat w postępowaniu rejestrowym na obszarze wileńskiego Sądu apelacyjnego.

Podwyższenie opłat za paszporty zagraniczne. Na wniosek ministra skarbu Rada Ministrów uchwaliła podwyższyć opłaty za paszporty na wyjazd zagranicę. Zasadniczo opłata za jeden paszport wynosi 500 złp., za wnowienie 170 złp. Równocześnie Rada Ministrów dopuściła od tej zasady wyjątek w tej formie, że dla osób niezamożnych opłata będzie niższa, przyczem ilość tego rodzaju ulgowych paszportów będzie ściśle skontyngentowana.

Wstrzymanie egzekucji należności za podatek majątkowy. W sprawie pierwszej potowy drugiej zalazki podatku majątkowego otrzymano wiadomość, że Minister Skarbu telegraficznie zarządził wstrzymanie egzekucji należności z tego tytułu do 15 marca, jak również, że ostatecznym rozporządzeniem liczenia kary w wysokości 10 proc. na miesiąc za opóźnienie się w opłacie, oraz, że odroczony do 10 marca prekluzyjny termin podawania prób o odroczenie opłaty drugiej zalazki podatku majątkowego, przyczem prośby ziemian w tym względzie muszą być zaświadczane przez zarządy związków ziemian.

Osobiste. Dyrektor Wileńskiej Izby skarbowej p. Jan Malecki powołał do Wilna i przyjmuje interesantów w sprawach urzędowych od godziny 12¹⁵ do 2¹⁵.

(3) **Tryb angażowania i mianowania pracowników komunalnych.** Według dotychczasowej ordynacji powiatowej pracowników powiatowych związków komunalnych mianuje starosta, jako przewodniczący wydziału powiatowego, po wysłuchaniu opinii tego ostatniego. Nowa ustawa według projektu rządowego nadaje prawo mianowania pracowników wydziałowi powiatowemu. Zasadniczo należy, że najważniejszym zagadnieniem przy angażowaniu i mianowaniu pracowników jest stosowanie takiego trybu postępowania, by stało się niemożliwym dorywcze załatwienie tej sprawy. Piąga naszych urzędów jest praktykowane przez osoby wpływowe w powiecie stręczycielstwo na rzecz krewnych, znajomych a czasem nawet na rzecz osób niedostatecznie samemu protegującemu znanych. Aby uchronić się od tego rodzaju wpływów w ostatnich czasach przewodniczący wydziałów angażowali pracowników w drodze ogłoszenia konkursów. System ten powinien być zastrzeżony ustawowo z tem jednak, by jak osobom stojącym do konkursu, tak i członkom

TEATR I MUZYKA

Teatr Polski (Lutnia). Dziś po raz drugi i ostatni sensacyjny „Romans” Schellona z Ireną Solską i K. Tatariewiczem w rolach głównych. Jutro „Nauczycielka” Nicoodemilowa.

W czwartek premiera „Czarownicy” Jenssena. W widowisku tem obok całego zespołu biorą udział liczne tłumy. Występy Ireny Solskiej wkrótce się kończą.

Z operetki. Koniec karnawału w operetce naszej jest niezmiernie interesujący i zabawny, dzięki najnowszej operetce, wystawionej jak pod względem wokality tak i malarskim pierwszorzędnie, jest nią operetka „Niech mnie djabli wesmą”, która dziś zakończy karnawał.

Występy M. Prawdźca w operze. Jutro pierwszy występ M. Prawdźca w „Bydwoce”. P. Prawdźca wystąpi na naszej scenie tylko cztery razy. W czwartek z udziałem M. Prawdźca po raz ostatni „Opowieści Hoffmanna” opera Offenbacha.

Koncert Wagnerowski. Program piątego koncertu symfonicznego, który się odbędzie w sobotę, d. 8 marca w Teatrze Polskim („Lutnia”), wykona Wil Orkiestra Symfoniczna w pełnym komplecie 50 osób pod dyr. A. Wyleżyńskiego, oraz znany artysta operowy, prof. Adam Ludwig. Otworzone będą: „Pożegnanie Wotana i Zaklęcie ognia” („Walkiria”), „Młoda śmierć” („Sköldy”), „Tristan i Izolda”, „Lot Walkirji” („Walkiria”), „Wejście gości na Wartburg” („Tahenhaus”), Wstęp („Lohengrin”) i in. Początek o g. 5 w.

WYPADKI I KRADZIEŻE.

Pobici. Dn. 1 b. m. Została pobita przez swego męża 36 let. Władysława Danilewicowa (Wielka Stefńska 42), której rozbito głowę. Wezwany na miejsce lekarz pogotowia udzielił poszkodowanej pierwszej pomocy.

Kapuzny Żyd. Dnia 2 b. m. udławił się ościs od ryby 45 let. Jankeł Lipkowlaz (W. Stefńska 7). Poszkodowanemu lekarz pogotowia uratował życie.

Przed kiermaszem. Dn. 3 b. m. na rynku Łukiskim powstała bójka pomiędzy przepokami, które kłóciły się o miejsce dla handlu Podossas bójki rozbito głowę 60 letniej Stefani Andrzejko, oraz jej córce 16 letniej Irenie (Świerkowa 12). Wezwany lekarz pogotowia udzielił poszkodowanym pierwszej pomocy.

Tyfus plamisty w Dukaczach. Dnia 3 b. m. przywieziono do Wilna z Dukacz 5-u posterunkowych, chorych na tyfus plamisty Lekarza chorego oraz dowódcę straży granicznej pozostawiono na miejscu.

ZE ŚWIATA.

„Janko Muzykant” po szwedzku. Poczytny tygodnik „Idun”, wychodzący w Sztokholmie, świeżo zamieścił „Janka Muzykanta” Henryka Sienkiewicza, w doskonałym przekładzie panny Ellen d'Ankerswärd, córki król. szwedzkiego pona nadzwyczajnego i ministra pełnomocnego przy rządzie Rzeczypospolitej. Jak się dowiadujemy, panna d'Ankerswärd, która w ciągu kilkuletniego swego pobytu w Warszawie przyswoiła sobie gruntownie język polski, zamierza przełożyć i opublikować po szwedzku szereg najcenniejszych utworów beletrystycznych naszych pisarzy. K. B.

lych kawalerów, sama pani nie chce z tego korzystać?..

„O pani! wszak nie podejrzewał mi pan chyba o tak niskie pobudki? O prywatę? Te rzeczy są dalekie odemnie”.

„Więc w jakim celu? Czy ludzkość jest tak szczerliwą, że chce ją pani mnożyć?”

„Nie, ale z punktu widzenia społecznego, jak również w celach obrony krajowej”.

„Czyżby pani była militarystką?”

„Och, gdzież tam, barbarzyński ten przeżytek, jest mi wstrętny, jak każdemu cywilizowanemu człowiekowi, a chyba pan mię uważa za cywilizowanego człowieka? Ale z drugiej strony, potrzeby polityki”.

„Długo możemy o tem prowadzić dyskusję”.

„I zajmując... proszę nie zaniedbywać już moich piątek politycznych”.

Następstwem tych wizyt był wielki miting niedzielny, gdzie stawali się jak jeden... kawaler, wszyscy nieznani i oporni mężczyźni, w wieku dojrzałym i przejrzalym. W gorączkowej atmosferze sali, wyznaczonej po brzegi, przy frenetycznych oklaskach zebranych, uchwa-

lono jednomyślnie: że wszystkie kobiety, które miały choć jedną propozycję małżeńską i odrzuciły ją, zobowiązane będą do płacenia podwójnego podatku, bowiem dobrowolnie odmówiły spełnienia szczytnego obowiązku płacenia długu w naturze: Ojczyźnie, armii, przysięści, dobrobytowi klas pracujących etc.

Rezolucja ta, rozrzucona po mieście w tysiącach egzemplarzach, dała temat do niedyskretnych pytań, skierowanych do osobniczek płci, tylko teoretycznie piękna zwaney. Żadna nie chciała się przyznać, by choć raz w życiu nie miała propozycji małżeńskiej, ale perspektywa podatku wcale się im nie uśmiechała.

Ujrano też w parę dni potem liczne delegacje kobiece, kierujące się w stronę Sejmu, a w końcu tygodnia miała notatka, kryjąca się wstydliwie na marginesie sprawozdań sejmowych, uspokoiła strwożone serca i kieszenie zwolenników kawalerskiego stanu.

Notatka bowiem brzmiała: *Projekt podatku od niezadowolonych mężczyzn, jako nieaktualny, został wycofany z komisji*.

Hro.

Fabryka silników spalinowych i pędni T. Windyga
Warszawa, ul. Waliłow 16, tel. 105-18
Posiada na składzie gotowe silniki i pędni.

Dom Bankowy T. BUNIMOWICZ
BANK DEWIZOWY
przyjmuje wpłaty na **akcje Banku Polskiego**,
przyjmuje na oprocentowanie **Dolary i Ruble złote**
(wypłata w tychże walutach)
wykonuje polecenia kupna-sprzedaży **Walorów na Gieldzie Warszawskiej**.
Załatwia wszelkie czynności bankowe.

TEATR POLSKI (Lutnia)
Występy
Ireny SOLSKIEJ
Dziś po raz drugi i ostatni
„Romans”
sztuka Scheidona.
Jutro dla inteligencji pracującej po cenach zniżonych.
„NAUCZYCIELKA”
komedia Niccodemięgo.
Początek o godz. 8 w
W czwartek premiera
„CZAROWNICA”
Jenssena.

BATR WIELKI (na Pohulance)
Dziś po raz 5-ty i ostatni.
„Niech mnie diabli wezmą”
Operetka Reichelina
Z udziałem N. SAWICKIEGO.
Pierwszy występ M. PRAWDZICIA
tenora opery warszawskiej.
ŻYDÓWKA
opera Halewy.

Z CAŁEJ POLSKI.
— Falszywe banknoty w Kaliszu. Od niejakiego czasu tak w mieście jak w okolicy Kalisza, były w obiegu falszywe banknoty milionowe. Sprawa ta energicznie zajęta się policja. Dzięki jej sprężystości w jednym z domów wykryto fabrykę takich falszywych banknotów i aresztowano pewnego żyda, przy którym znaleziono plik falsyfikatów. Aresztowany osobnik nie chce podać swego właściwego nazwiska. O fakcie zawiadomiono urząd śledczy w Warszawie, dokąd pod eskortą odesłano aresztowanego falszera.
— Masowe aresztowanie komunistów w Łęczycy. Organa policji łódzkiej dokonały kilka rewizji i aresztowań wśród członków gniazda komunistycznego w Łęczycy. Ogółem aresztowano 10 osobników i przewieziono ich wraz z kompromitującymi dokumentami do więzienia w Łodzi.

ŻYCIE EKONOMICZNE.
— Kurs franka waloryzacyjnego na dzień 4—5 marca b.m. 1.800.000 m.
— Spadek kosztów utrzymania. wywozowego zboża, wynoszącego

Komisja do badania wzrostu kosztów utrzymania na posiedzeniu, odbytem w d. 3.III b. r. ustaliła, iż koszty utrzymania w Warszawie w okresie od 16—29 lut. włącznie w porównaniu z okresem od 1—15 spadły o 0,23%, zaś w całym mies. lutym w porównaniu ze styczniem spadek wynosi 2,16%.
— Umowy handlowe Polski z państwami północnymi. W najbliższym czasie mają być zawarte umowy handlowe pomiędzy Polską, Norwegią i Danją. Projekt traktatu handlowego z Norwegią odpowiednio przerobiony i ugodniony został już przesłany ad referendum do rządu norweskiego. Przepuszczać należy, że zawarcie traktatu załatwione zostanie w ciągu 6 tygodni. Jeszcze przed Wielkanocą ma zostać również podpisany traktat handlowy Polski z Danją. W razie przeciwnym sprawa ta zostałaby odtoczona aż do jesieni. Termin zawarcia umowy handlowej ze Szwecją nie jest jeszcze przewidziany.
— Wywóz drzewa z Czech napotyka na b. poważne trudności w związku z ostrą zimą tegoroczną. Wobec zamarsznięcia Błby, od kilku miesięcy Czechy mogą eksportować drzewo na zachód wyłącznie tranzytem przez Niemcy kolejami, co powiększa nadmiernie koszty transportu. W związku z tym stanem rzeczy, znaczną część zamówień nie mogła być dotychczas wykonana.
— Wywóz — woły zboża. Jak się okazuje z ustalonego kontyngentu 40.000 tonu, rolnicy skorzystali dotychczas zaledwie w jednej piątej części. Wobec jednak konieczności uzyskania walut z eksportu Min. Skarbu wydało zezwolenie obecnie na wywóz zboża także zgłaszającym się firmom handlowym. Wywóz ten ma odbywać się jednak w granicach oznaczonego kontyngentu. Z zezwoleń tych korzysta wiele firm. Między innymi Związek Handlowy rolników w Warszawie uzyskał zezwolenie na wywóz 15.000 tonn.

BANK ZJEDNOCZONYCH ZIEM POLSKICH BANK DEWIZOWY

Oddział w Wilnie WIELKA, 63, tel. 313 i 517
Przyjmuje wpłaty na akcje Banku Polskiego przyjmuje na oprocentowanie i otwiera rachunki w efektywnych walutach zagranicznych i rublach ROSYJSKICH ZŁOTYCH (wyplata w tych że walutach).
Załatwia polecenia kupna — sprzedaży walorów na giełdach: Wileńskiej, Warszawskiej i innych krajowych.

WILEŃSKA GIEŁDA
Urzędowa 3 marca b. r.

Dolary St. Zjednocz.	2250000
Paryż	390000
Ruble złote	4.935.000—4.940.000
L. Z. Wileń. Banku Ziem.	57500000
Wileńsk. Banku Ziemskiego	307500

WARSZAWSKA GIEŁDA
urzędowa 3 marca b. r.

Dolary	9315000
Punt	40.850.000
Paryż	388.750—389.500

Redaktor
Stanisław Mackiewicz

Ogłoszenie licytacji

Spółka Akcyjna „Wileńskie Składy Towarowe Pacific” w Wilnie, na zasadzie § 6 statutu Spółki ogłoszonego w Dzienn. Urzęd. T. K. R. N. 31 (41) z dn. 30 września 1921 r. ogłasza niniejszym licytację na nieodebrane ze składów „Pacific” przy ul. Kurlandzkiej Nr 6 niżej wyszczególnione towary na dzień 19 maja 1924 roku, o godz. 9 rano w lokalu Składów.

L. p.	Data zmagazynowania towaru na składzie	Imię i nazwisko składającego towar	Imię i nazwisko na które magazynuje się towar	Stacja nadawcza i N. dokument. kolejow.	Nazwa towaru	Rodzaj opakowania	Ilość miejsc	Uwaga w klg.	U w a g i
1	2.I—1923	Feliks Ulewicz	dla siebie	złożył osobiście	manufaktura	bele	3	184	Towar do oglądania na składzie w Wilnie przy ulicy Kurlandzkiej Nr 6
2	25.I—1923	Huta Szklan. Tow. „Orfin” w Wilnie	M. Kaczelson w Warszawie Kapucyńska 3	zwiezlone ze skl. z Huty furami przez firmę „Orfin”.	butelki próżne i tłuk	partja			9 maja rb. w godzinach od 9-ej do 10-tej zrana
3	1.II—1923	Wincenty Migdał Zakopano Kropka 79.	W. Migdał (F. Ulewicz od przyjęcia w dn. 12 II—23 r. odmówił się).	Lwów, багаж kw. Nr 02374	manufaktura	bele	2	82	
4	26.III—1923	D.H. F. Zdeblich Wilno, Mickiewicza 44.	dla siebie	złożył osobiście	farba	bezska	1	120	

Dyrekcja

D R U G I
3 - miesięczny kurs techniki i estetyki wym. wy przy szkole dramatycznej im. St. Wyspiańskiego 10/II — 12/VI 1924 r.

PROGRAM:
1) Technika wymowy: a) część mechaniczna: Narzędzia głosu (motoryczne, dźwiękowe, oddźwiękowe) ćwiczenia oddechu w celu urobienia głosu. Złoty głosu (metaliczność, czystość, równość, wytrwałość). Pierwiastki głosu (siła, wysokość, barwa) Artystyczna. Narzędzia wymowy. Samogłoski. Spółgłoski. Asonansy. Aliteracja. Onomatopoea. Błędy wymowy. Przesłankowanie logiczne i fantazyjne.
b) część intelektualna: Akcentowanie logiczne. Akcent samorodny. Wyrazy różnane. Dominanty. Czytanie na głos. Retoryka. Złoty wewnętrzne przedmiotowe, zewnętrzne przedmiotowe i uzupełniające.
— 2) Estetyka wymowy: Satuka. Zastosowanie praw poezji i prozy. Akcenty: liryczny, nastrojowy, symboliczny, dramatyczny, tragiczno-opisowy, tragiczno-polemiczny, tragiczno obrazowy. Styl. Rytym. Deklamacja solowa i chórowa.
— 3) Kaut oka na dzieje wymowy w Polsce.
Wykłady dwa razy tygodniowo w godz. popołudniowych. Informacje i zapisy kandydatów 5, 6, 7 i 8 marca od 5-6 popoł. w kancelarii szkoły (Ludwisarska № 7 Związek Młodzieży ziem. Wileńskiej.)

KUPUJE NASIONA

koniczyn, tymotki, seradeli, wyki i pieluszki.
Proszę o nadsyłanie próbek
ZYGMUNT NAGRODZKI
Wilno, Zawalna 11-a

SKŁAD WIN

Sz. Akselrod i Sz. Szwarz

Wilno, ul. Niemiecka 22.

poleca po cenach przystępnych wielki asortyment

Lecznicznych Konjaków

Stock,

Trieste

I. & F. Martell,

Cognac

Buotellaeu & C-o,

Cognac

I. G. Monnet & C-o,

Cognac

Oryginalnych win Portugalskich, Hiszpańskich i Włoskich

Portwein, adeira, Marsala Sherry, Malaga, Vermuth — Cinzano

Boullustin & C-o,

Cognac

Różnych wódek i likierów

Poznańskich, Lwowskich i Starogardzkich; Baczewskiego, hr. Potockiego, Kantorowicza, Winkelhausena, Kasprowicza i najlepszych fabryk miejscowych

Sz. Akselrod & Sz. Szwarz

Niemiecka 22.

Wytrawne i słodkie Oryginalne

Węgierskie wina lecznicze

Bank Przemysłowy Warszawski

ODDZIAŁ w WILNIE, ul. Wielka 67.

AGENTURA MIEJSKA — ul. A. Mickiewicza 24.

Przyjmuje zapisy i wpłaty na akcje Banku Polskiego. Przyjmuje wkłady i udziela pożyczki w złotych, złotych, walutach zagranicznych i rosyjskich rublach złotych.

WYPŁATY W TYCHŻE WALUTACH.

Wykazywa polecenia kupna-sprzedaży walorów na giełdach Wileńskiej i Warszawskiej.

SZKÓŁKI PODZAMECKIE

Andrzeja hr. Zamoyskiego w Podzamczu

pow. Sobolew, ziemia Lubelska

POLRCAJA NA SEZON WIOSENNY:

wielki wybór drzew i krzewów owocowych, parkowych, alejowych i sadzonek leśnych.

Ceny przystępne.

Katalogi i oferty na żądanie.

ELEGANCKI SALON MÓD Na sezon wiosenny nadeszły

„MAISON NOUVELLE”

W. Pohulanka 16 m. 4.

ny nadeszły

KAPELUSZE

ostatnie modele

Paryża

BLUZY, SUKNIE

wykwintna bielizna

Ostatnie modele (wyłącznie Paryskie i Wiedeńskie) pait i kostjumów nadejdą 12-go marca.

Centryfugi do mleka

oryginalne szwedzkie

„Diabolo”

„Alfa-Laval” i inne tudzież masielnice, wygniatarze, naczynia mleczarskie i t. p

POLECA

ZYGMUNT NAGRODZKI

Wilno, Zawalna Nr. 11-a
UWAGA: Osobom dającym wymaganą gwarancję udzielam kredytu na dogodnych warunkach.

ENIA

Farbki do jaj wielkonożnych w 8 kolorach poleca na obecny sezon reklamowy karton zawiera 400 paczek. Plakaty do dyspozycji. Wysyłka odwrotna.
T. RZYMKOWSKI, Toruń, Mokre (Pom.)
Fabryka chem.-techn. prep.

Wyborowe NASIONA

Warzywno, pastewne i kwiatowe

J. CIBOROWSKI

Warszawa, II-ga Hala Mirowska (wprost ul. Sejnej)

Cenniki i oferty wysyłamy na żądanie.

Potrzebny współnik Dr. Czesław Keneczn z kapitałem do 15000 Chirurga jamy ustnej fr. dla rozszerzenia choroby zębów, szkieletowego przedsiębiorstwa. Wojkowy stwa. Dow. w biurze urzędniczym na rat. ogł. S. Jutana, Nie-Mickiewicza 11 (gdz. kino) od 10 do 12 i od 4 do 6 1/2

Buhalter

Wileńska fabryka powozów W. STEFANOWICZ przenosiła się na Wileńską 8-17.

Sprzedam

niemieckie zboże słomę siano ogółem. na prowincji, względn. nie obejmie zarząd. Wydzierżawie majątku 200 dziesięcin orowdowa. Adres Polnego, około 100 łąg. staję w Hotelu Zol Nadbrzeżna 22 m. 7 u portjera od 10 St. Otkienki majątek 11 i 4—5-ty godz. Jurszyski. dzień.

Akuszerka Dr. Zopilski. Kupię fortepian **Dr. Wołodźko** z gub. legitym. i książ. wojskową lub pianino. Pośred. ordynator Szpitala Sawnik wynagrodzenie wic. Choroby skórne Wilno Nr. 829 na im. Szpitalna 7 m. 4 i weneryczne. Od g. Bolesława Olechanowicza w pobliżu Zawalnej. 12-2 i 5-6 Zawalna 22. wicza Uniew. się.